

*Борейко Руслана Миколаївна,
здобувач ступеня вищої освіти
магістр навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ

Експертна служба Міністерства внутрішніх справ України (далі – Експертна служба МВС України) є системою державних спеціалізованих установ судової експертизи, діяльність якої спрямовується і координується Міністерством внутрішніх справ України. Експертна служба МВС України складається з Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України (далі – ДНДЕКЦ) і територіальних підрозділів – науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів (далі – НДЕКЦ) [1].

Роль судової експертизи набуває все більш вагомого значення, оскільки цьому сприяє, передусім, сама природа експертизи як джерела отримання достовірної, об'єктивної інформації про факти, а також те, що судова експертиза постійно вдосконалюється. З огляду на те, що експертна служба домінує серед органів державної влади, які сприяють вирішенню багатьох питань у сфері цивільно-правових і кримінально-правових відносин, варто приділити увагу історичному аспекту становлення цієї служби для розуміння подальших етапів її розвитку в майбутньому. З прадавніх часів для розслідування злочинів і встановлення особи правопорушника застосовувався певний арсенал криміналістичних знань, а також як засіб доказування – судова експертиза. Натомість, активного і системного використання вони набувають з середини – кінця XIX ст. Саме в цей період відбувається консолідація криміналістичних знань і виникає нова наука – криміналістика, до предмета якої відносяться: розробка і вдосконалення засобів кримінальної реєстрації та розшуку злочинців; розробка наукових методів дослідження речових доказів; розробка і систематизація прийомів і методів організації й планування розслідування злочинів, прийомів і методів виявлення, фіксації й використання доказів.

Також варто зазначити, що на теренах України початок активному впровадженню досягнень науки і техніки, у процесі розкриття та розслідування злочинів поклали саме поліцейські підрозділи кримінальної реєстрації. Перший такий підрозділ – антропометричний кабінет при київській міській розшуковій поліції було засновано 14 квітня 1902 р., а вже з 1 січня 1904 р. починає функціонувати дактилоскопічне бюро – перший криміналістичний підрозділ нового типу. Саме ці події пов'язані з діяльністю талановитого криміналіста-практика Георгія Михайловича Рудого, який у 1901 – 1907 рр. завідував розшуковою частиною київської міської поліції. Саме Г.М. Рудого заслужено

вважають родоначальником експертно-криміналістичної служби нашої держави [2].

Вагомою подією стало прийняття в 1913 р. Закону «Про заснування кабінетів науково-судової експертизи». Такі кабінети створено в містах Києві та Одесі, їх очолили видатні вчені-криміналісти. У січні 1914 р. керівником кабінету науково-судової експертизи в м. Києві був призначений С.М. Потапов. У цей самий час відкрився кабінет в Одесі, керівником якого призначено М.П. Макаренко, який керував цією установою до 1938 р. [3, с. 14].

Під час Другої світової війни на долю української міліції випали відчутні втрати в експертних кадрах – частина працівників були мобілізовані або добровільно пішли на фронт, окремі з них загинули. У повоєнні у злочинців з'явилась велика кількість зброї (в тому числі вогнепальної), яку вони застосовували при скоєнні розбійних нападів, пограбувань, у зв'язку з чим, при розслідуванні кримінальних справ, виникла необхідність ідентифікації примірників зброї при її застосуванні. На підставі зазначеного розпочав активно розвиватися балістичний вид досліджень [4].

У травні 1970 р. унаслідок реорганізації науково-технічна служба увійшла до складу оперативно-технічних підрозділів. На той час в Україні функціонувало 30 оперативно-технічних відділів (відділень) і 87 криміналістичних лабораторій із загальною штатною чисельністю експертного складу 264 особи.

Уже в період здобуття Україною незалежності процеси вдосконалення діяльності експертно-криміналістичної служби поглиблюються, набуваючи більш якісного змісту. Для поліпшення роботи з удосконалення науково-методичної бази експертних досліджень, виконання найбільш складних і повторних експертиз, розробки і впровадження новітніх їх видів і створення центральних криміналістичних обліків у лютому 1992 р. утворюється головний експертно-криміналістичний підрозділ органів внутрішніх справ – Криміналістичний центр при МВС України.

З метою подальшого поліпшення системи техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ з виявлення, запобігання, розкриття та розслідування злочинів, оптимізації організаційно-штатної структури підрозділів експертно-криміналістичної служби Постановою Кабінету Міністрів України від 6 травня 1998 р. № 617 на базі Експертно-криміналістичного управління, Центру криміналістичних досліджень і Вибухотехнічної служби утворюється ДНДЕКЦ [5].

Нині перелік експертних проваджень розширено до понад 50 видів – за останні роки впроваджені й активно розвиваються комп'ютерно-технічні, економічні, товарознавчі, мистецтвознавчі, у сфері інтелектуальної власності, технічного стану транспортних засобів, пожежно-технічні, молекулярно-генетичні та інші види досліджень.

Поступово розвиток експертної служби набуває потужних обертів, так створюються потужні системи техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ. На теперішній час експертна служба МВС України, зайнявши чільне місце серед державних спеціалізованих судово-експертних установ, забезпечує майже 80 % потреб

досудового і судового слідства у проведенні експертиз у кримінальних провадженнях [2].

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що на шляху свого становлення, спостерігається різна інтенсивність розвитку експертної служби, оскільки це було зумовлено низкою чинників, насамперед у період змін державного ладу та становлення незалежної України. Загалом, усе це впливає на діяльність експертної служби в тому вигляді, в якому ми спостерігаємо її нині.

Список використаних джерел

1. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України» від 3 листопада 2015 р. № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text> (дата звернення: 29.10.2021).

2. Історія розвитку експертної служби МВС. Експертна служба МВС. 2020 – 2021 рр. Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України. URL: <https://dndekc.mvs.gov.ua/історія-розвитку-експертної-служби/> (дата звернення: 29.10.2021).

3. Головченко Л. М., Лозовий А. І., Сімакова-Єфремян Е. Б. Основи судової експертизи : навч. посіб. для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта. Харків, 2016. 928 с.

4. Історія розвитку експертної служби. МВС України Чернігівський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр. URL: <https://www.ndekcmvs.cn.ua/istoriya/istoriya-rozvytku-ekspertnoyi/> (дата звернення: 29.10.2021).

Будимка Оксана Василівна,
курсант навчально-наукового
інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Харченко Наталія Петрівна,
старший викладач кафедри
теорії держави та права

Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕОРІЇ

Юриспруденція – наука, що вивчає правову систему держави, практику юристів, право в теоретичному і прикладному аспектах, функціонування держави, правові форми суспільства [1, с. 56].